

DATUM 2026-03-31
 DNR. 26/00339
 HANDLÄGGARE Monika Malcus Nordvall
 E-post Monika.MalcusNordvall@vasyd.se

Malmö Stad
 Stadsbyggnadskontoret

Remiss-Avgränsning av miljökonsekvensbeskrivning för Delåtgärdsprogram mot torka och vattenbrist 2027-2033 (STK-2026-290-3)

VA SYD har remitterats och tagit del av Vattenmyndigheten för Södra Östersjöns avgränsningssamråd enligt 6 kap miljöbalken avseende ”Avgränsning av miljökonsekvensbeskrivning för Delåtgärdsprogram mot torka och vattenbrist 2027-2033 i Södra Östersjöns vattendistrikt (STK-2026-290-3).

VA SYD är huvudman för va-verksamheten och ägare av de allmänna va-anläggningarna i sex kommunerna i sydvästra Skåne (Burlöv, Eslöv, Lomma, Lund, Malmö och Svedala kommun). VA SYD är både en producent och en distributör av dricksvatten.

Vid Bulltofta vattenverk producerar VA SYD dricksvatten från grundvatten (Grevietäkten) och distribuerar det tillsammans med dricksvatten som producerats av Sydvatten via Bolmentunneln och Vombverket till alla medlemskommuner. Vid behov använder Sydvatten även Ringsjön som reservvattentäkt. Hushållen står för ca 70 % av den debiterade förbrukningen i VA SYDs medlemskommuner.

För VA SYDs verksamhet med produktion och distribution av dricksvatten gäller Dricksvattendirektivet som trädde i kraft i januari 2021 och Livsmedelsverket dricksvattenföreskrifter (LIVSFS 2022:12). VA SYD är huvudansvarig för branschorganisationen Svenskt Vattens Digitaliseringsnätverk och deltar i projekt ”Vattentvilling för krisberedskap”, som är ett digitaliseringsprojekt för att övervaka vatteninfrastrukturen i realtid.

Pressrelease 3 mars 2026

”Just nu är det låga vattennivåer i både sjöar och grundvattenmagasin i södra Sverige. Vattenanvändningen måste minska för att undvika en akut situation längre fram under vår och sommar. Det har regnat för lite och våra vattenmagasin har inte fyllts på under vintern som de brukar. Exempelvis är vattennivån i Vombsjön utanför Lund historiskt låg. Vombsjön är en viktig källa för Skånes dricksvattenförsörjning och där är vattennivån nu 2 meter under normalt. Nu behöver alla hjälpas åt att minska vattenanvändningen så att vattennivåerna återhämtar sig. Detta kan ta lång tid om vi får en varm och torr vår och sommar.”

1.1.1. Detaljeringsgrad

Avgränsning av miljökonsekvensbeskrivningen omfattning

Vattenmyndigheten redovisar att kommande miljökonsekvensbeskrivning till Delåtgärdsprogram mot torka och vattenbrist 2027–2033 inte kommer att innehålla vilka åtgärder i miljön som ska genomföras, utan MKBn innehåller bara *en övergripande analys av Delåtgärdsprogrammets miljöpåverkan*,

med utgångspunkt från förväntade effekter som de administrativa åtgärderna i åtgärdsprogrammet kommer ha i miljön. Miljökonsekvensbeskrivning kommer i enlighet med 6 kap. 2 § miljöbalken beskriva miljöeffekter.

Vattenmyndigheten föreslår att ett antal myndigheter ska få *nya administrativa åtgärder* i Delåtgärdsprogrammet. Vid genomgång av listan kan VA SYD konstatera att Malmö Stad och va-huvudmannens verksamhet påverkas i stort sett av samtliga listade myndigheter, som kommer att få nya administrativa uppgifter och kommer därmed att påverkas av förslag på nya administrativa åtgärder i Delåtgärdsprogram mot torka och vattenbrist 2027–2033.

SYNPUNKTER PÅ FÖRESLAGEN OMFATTNING

VA SYD förutsätter att Vattenmyndigheten efterlever de krav som anges i 6 kap 11 § miljöbalken om vad en miljökonsekvensbeskrivning ska innehålla. Ett åtgärdsprogram¹ ska ange de åtgärder som behöver vidtas för att de miljö kvalitetsnormer som avses i 5 kap miljöbalken ska kunna följas².

Syftet med miljökonsekvensbeskrivningens (MKB) är att dokumentet ska ge en helhetssyn av miljöpåverkan och beskriva den påverkan, effekt och konsekvens som åtgärdsprogrammet kan antas medföra.

Ett åtgärdsprogram mot torka och vattenbrist 2027–2033 ska integrera miljöaspekter i planering och beslutsfattande för att nå en hållbar utveckling. För att uppnå syftet är det väsentligt att åtgärdernas påverkan, effekter och konsekvenser för kommunal planering och va-verksamheten belyses väl i miljökonsekvensbeskrivningen. För att miljökonsekvensbeskriven ska hålla en god kvalitet bör det framgå den klimatpåverkan som redan påverkar vattendistriktet och den framtida klimatpåverkan vi kan förvänta oss samt de åtgärder som föreslås, åtgärdernas miljöpåverkan, effekter och konsekvenser för samhället och verksamheter. Föreslagen avgränsning behöver således breddas för att uppnå syftet med SMB- och MKB direktiven.

Kommande MKB förväntas redovisa en detaljerad analys av framtida klimatförändringens påverkan, effekt och konsekvens för samhället, miljön och naturtillgångarna för vattendistriktet. Väl avvägda åtgärder och bördefördelning mellan sektorerna är avgörande för att samhället ska vara robust mot torka och vattenbrist för att säkra dricksvattenförsörjning och för att säkra jordbrukets, industrins och naturmiljöns behov. Klimatförändringar ökar risken för torka och vattenbrist, vilket gör förebyggande åtgärder och långsiktig planering nödvändig, i både ett kortsiktigt såväl som långsiktigt perspektiv.

MKBn för åtgärdsprogram mot torka och vattenbrist förväntas redovisa:

- En redovisning av dagens och framtida klimatpåverkan inom vattendistriktet som kan förväntas utifrån de rapporter SMHI och SGUs publicerat om klimatpåverkan, dess konsekvenser och effekter av torka och vattenbrist i yt- och grundvattentillgångarna.
- Översiktlig vattentillgången i yt- och grundvattentäkter inom vattendistriktet.
- Effekter och konsekvenser av meteorologisk och hydrologisk torka på yt- och grundvattentillgångarna, samhället, verksamhetsutövare, jordbruket och viktiga ekosystem.
- För att säkerställa en rimlig proportionalitet bör MKBn redovisa en transparent bördefördelning som tydliggör hur ansvar och kostnader fördelas mellan olika aktörer och sektorer.

¹ I 5 kap 9 § miljöbalken redovisas vilka krav på innehåll som ställs på ett åtgärdsprogram

² 6 kap § 1 Vattenförvaltningsförordningen (2004:660)

5. Miljöeffekter vid Delåtgärdsprogrammets genomförande

Vattenmyndigheten för Södra Östersjön har bedömt att Delåtgärdsprogram mot torka och vattenbrist 2027–2033 inte har någon betydande negativ miljöpåverkan (sid 10), utan syftar till att förbättra tillståndet för vattendistriktets vattenförekomster.

SYNPUNKTER PÅ FÖRESLAGET GENOMFÖRANDE

VA SYD ställer sig frågande till denna bedömning. Av 2 § punkt 2 a Miljöbedömningsförordningen framgår att åtgärdsprogram enligt 5 kap. 8 § miljöbalken ska antas medföra en betydande miljöpåverkan.

I ett översiktligt, nationellt perspektiv visar SGUs beräknade klimatindikatorerna för perioden 2011–2100 jämfört med referensperioden 1971–2000 bland annat att:

- Den potentiella grundvattenbildningen ökar under vintern medan den minskar under våren.
- Fyllnadsgraden, och därmed grundvattennivån, minskar mest under sommaren och hösten.
- Längden på grundvattentorkan under sommarhalvåret ökar.

Resultaten påvisar att området som omfattar Götaland samt stora delar av Svealand och Norrlandskusten kan få en minskad grundvattentillgång i ett framtida klimat. Punktlistan visar några mer specifika resultat för detta område:

- Perioderna med grundvattentorka förväntas bli längre samtidigt som årsmedelvärden för potentiell grundvattenbildning och fyllnadsgrad minskar eller förblir oförändrad.
- Förändringen blir större för de torrare åren och de perioder då det är en låg fyllnadsgrad. Det innebär att det förväntas bli större skillnad mellan torra år/årstider och blöta år/årstider i framtiden för detta område.

En mer detaljerad analys av framtida klimatförändringens påverkan, effekt och konsekvens för Södra Östersjöns vattendistrikt bör utvecklas i kommande MKB beaktande de scenarios som redovisas i SMHI³ och SGUs⁴ rapporter.

Åtgärdsprogrammet är rättsligt bindande för utpekade statliga och kommunala myndigheter, vilka är skyldiga att inom sina ansvarsområden genomföra de åtgärder som fastställts. Detta medför direkta konsekvenser för berörda verksamhetsutövare, där påverkan och resursanspråk avgörs av åtgärdens specifika utformning. Det bör i sammanhanget särskilt noteras att Malmö stad, i en egenskap av utpekad myndighet, kan åläggas ett juridiskt ansvar för att säkerställa genomförandet av specifika åtgärder.

³ Rapport *Klimatunderlag för klimat- och sårbarhetsanalyser*, SMHI, 10 februari 2025, KLIMATOLOGI Nr 74, 2025, Klimatunderlag för klimat- och sårbarhetsanalyser, SMHI <https://www.smhi.se/kunskapsbanken/klimat/sveriges-klimat/sveriges-klimat-har-blivit-varmare-och-blotare> <https://www.smhi.se/nyheter/nyheter/2026-03-04-ny-rapport-klimatforandringen-paverkar-sveriges-vatten>

⁴ RR 2026:01, *Grundvatten i framtida klimat-förändringar i grundvattenkvalitet*, SGU
RR 2017:09, *Grundvattenbildning och grundvattentillgång i Sverige*, SGU
<https://www.sgu.se/grundvatten/grundvatten-och-forandrat-klimat/>

Av 5 kap. 5 § miljöbalken (MB) framgår att ett åtgärdsprogram kan få långtgående konsekvenser för verksamhetsutövare, då miljökvalitetsnormer är rättsligt bindande vid prövning av tillåtlighet, tillstånd och dispens. För en VA-huvudman innebär detta att åtgärdsprogrammets utformning blir direkt avgörande för tillsyn och tillståndsprövning av exempelvis avloppsreningsverk och vattentäkter (5 kap. 4–5 §§ MB). Eftersom statliga och kommunala myndigheter är skyldiga att genomföra åtgärderna inom sina ansvarsområden, får formuleringen av en enskild åtgärd – exempelvis krav på återvinning, återanvändning av avloppsvatten och hushållning av dricksvatten – omedelbar effekt på verksamhetens investeringsbehov och tillståndprocesser.

Mot denna bakgrund är det kritiskt att kravet i 6 kap. 6 § vattenförvaltningsförordningen (2004:660) efterlevs strikt. Ett förslag till åtgärdsprogram måste innehålla en robust bedömning av såväl ekonomiska som miljömässiga konsekvenser, där kostnader och nyttor kvantifieras i största möjliga mån. För att säkerställa en rimlig proportionalitet krävs dessutom en transparent bördefördelning som tydliggör hur ansvar och kostnader fördelas mellan olika aktörer och sektorer.

Behovet av en detaljerad konsekvensanalys understryks av möjligheten till undantag. Om genomförandet innebär en oskäligt hög kostnad för en enskild aktör eller sektor i förhållande till den förväntade miljönyttan, kan tidsfristen för att nå målet förlängas (4 kap. 9 §) eller kravnivån sänkas (4 kap. 10 §). Utan en fullgod kvantifiering av kostnaderna saknas beslutsunderlag för att bedöma om sådana undantag är motiverade, vilket riskerar att leda till en rättsosäker tillämpning av direktivets intentioner.

Dag som ovan,

Thomas Hulgaard Persson

Miljö- och Rättschef
Enhet Miljö & Juridik
Staben

VA SYD